

فصلنامه علمی - تخصصی معارف علوم انسانی و علوم اسلامی

شماره دهم، پاییز ۱۴۰۱، ص ۲۳۰-۲۴۸

عوامل بلوغ زودرس کودکان

فاطمه ترکشوند^۱

زهرا پور بافرانی^۲

نسرین فرد^۳

نیلوفر رجیبی^۴

چکیده

بلوغ زودرس جنسی در کودکان یکی از آسیب‌ها این دوره می‌باشد که کودکان را تحت تأثیر قرار داده است. و شیوع قابل توجه آن در جامعه باعث نیاز شدید جامعه به مطالعه و تحقیق در زمینه عوامل موضوع شده است و ضروری است با توجه به کمبود آثار مکتوب در این باره به این موضوع و عوامل آن پرداخته شود و هدف از این پژوهش شناخت دقیق این آسیب و عوامل مربوط به آن از دیدگاه اسلام و روانشناسان است. از این رو پژوهش حاضر به روش کتابخانه‌ای با رویکرد توصیفی تحلیلی به این پرسش که عوامل بلوغ زودرس کودکان چیست؟ پاسخ می‌دهد و نتیجه حائز اهمیتی که از پژوهشی به دست آمد این است که این مسئله برآینده فرزندان تأثیرگذار است و عواقب جبران ناپذیری به دنبال دارد لذا باید با مراقبت‌های ضروری از هرگونه عوامل تحریک کننده بلوغ زودرس و عواقب آن جلوگیری کرد و این مسئله دارای عوامل کلی است که به فرد، خانواده و جامعه بر می‌گردد که هرکدام دارای جزئیات بسیاری است و شناخت آنها نیاز است.

واژگان کلیدی: بلوغ جنسی، بلوغ زودرس کودکان، عوامل فردی، عوامل خانواده‌ای، عوامل

اجتماعی

^۱ دانش آموخته سطح دو، حوزه علمیه خاوران حضرت فاطمه معصومه سلام الله و علیها، استان

البرز (هشتگرد)؛ آدرس ایمیل: fatemehtorkashvand1375@yahoo.com

^۲ کارشناسی ارشد آموزش بهداشت از دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، مربی بهداشت مدارس، آدرس ایمیل: zbafroni@gmail.com

^۳ کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد داراب، استان فارس، مدیر مدرسه ابتدایی استثنایی ساعی شهرستان داراب، آدرس ایمیل: nasrin1356f@gmail.com

^۴ کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی، دانش آموخته دانشگاه فرهنگیان قزوین، آموزگار دبستان ایران درخشان ۲ شهر قزوین، آدرس ایمیل: rajabi72@chmail.ir

مقدمه

در دنیای امروز که به تدریج ارزش‌های انسانی تضعیف می‌شود و آسیب‌های اجتماعی تشدید می‌گردد نیاز است که این آسیب‌ها و عوامل مربوط به آن‌ها مورد بررسی قرار گیرد و یکی از آن‌ها بلوغ زودرس جنسی کودکان است که بلوغ زودرس به ظاهر شدن زودهنگام علائم جنسی و جسمانی گفته می‌شود که کودکان را مورد تحدید قرار داده است این پژوهش در صدد پاسخ به این پرسش است که عوامل بلوغ زودرس کودکان چیست؟ و گام اول در این مورد شناخت اصولی و علمی بلوغ زودرس کودکان و عوامل آن با بهره‌گیری از قرآن و حدیث و بیان مطالعات علمی و روانشناسی است که در این پژوهش به آن پرداخته شده است ارزش‌ها و آسیب‌های کودکان از گذشته مورد توجه بوده است و فکر بشر را به خود مشغول ساخته است و مکاتب فکری و دینی هر کدام به تناسب اهداف، اصول و ارزش‌های خود به گونه‌ای به این ارزش‌ها و آسیب‌ها پرداخته‌اند. بلوغ زودرس کودکان از جمله این آسیب‌هاست که از گذشته وجود داشته است و توصیه‌هایی هم کوتاه و گذرا در این زمینه شده است و کتابی با این عنوان یا خاصه مربوط به این عنوان وجود ندارد اما می‌توان بحث‌های مربوط به آن را که بسیار جزئی هستند در کتاب‌های مختلفی از جمله کتاب‌های تفسیری، روایی و روانشناسی پیدا کرد. همچون کتاب تربیت جنسی در اسلام حافظه ثابت که به تربیت جنسی و مطالب پیرامون آن در دوره‌های مختلف سنی پرداخت و از موارد تحدید کننده آن از دیدگاه اسلام و علوم دیگری مثل روانشناسی چشم پوشی نکرده است. همچنین کتاب روانشناسی رشد حسین لطف آبادی که ویژگی‌های روانی جسمانی رشد را در دوره‌های سنی نوجوانی به بعد را در این کتاب در نظر داشته است و مقاله‌های همچون بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر بلوغ زودرس کودکان وجود دارد که فقط به تأثیر یک عامل جزئی به این آسیب اشاره شده است ضمناً این پژوهش با رویکرد توصیفی تحلیلی به موضوع پرداخته است که در صدد است با رفع نواقصی از جمله نبود مطالب به صورت مستقل و گسترده در این رابطه به شکل مستقل و جامع به تحلیل و بررسی بلوغ زودرس امروزی ما و نیاز شدید جامعه به مطالعه و تحقیق در زمینه موضوع تحقیق در این مورد را موجب شده است و همچنین کمبود آثار مکتوبی که پاسخگوی نیاز علاقه‌مندان اعم از خانواده‌ها، معلمان، مربیان و اهل تحقیق باشد در تحقیق این موضوع اثر داشته است.

۱. مفهوم شناسی

بلوغ چیست؟ مرد بالغ کیست؟ دستیابی به معیار قطعی و قضاوت فراگیر برای پاسخ به این پرسش کار آسانی نیست و در واقع معیار یکسانی برای همه کس و در همه جا وجود ندارد. (لطف آبادی، ۱۳۹۵، ص ۵۹)

بلوغ یکی از باشکوه‌ترین و در عین حال پیچیده‌ترین و مسئله‌سازترین مراحل تکاملی و زندگی انسان است مرحله‌ای طولانی که در آن شخص از دنیای کودکی ضعف و خیال خارج شده و پا به دنیای واقعیت‌ها می‌گذارد و به احساس قدرت و توانایی‌های بالایی پیدا کرده و احساس‌های جدیدی را تجربه می‌کند. (رضوانی، ۱۳۹۶، ص ۳۴)

کودکان در لفظ عامیانه به سن ۳ سال تا ۱۲ کودک می‌گویند در حالی که باید این تعریف را اصلاح کرد و آن را به دو بخش تقسیم کرد. بخش اول دوره کودکی اول گفته می‌شود که سن ۳ تا ۶ سالگی را در بر دارد و بخش دوم که دوره کودکی دوم گفته می‌شود و سن ۶ تا ۱۲ سالگی را در بردارد. (لطف آبادی، ۱۳۹۵، ص ۸) کودکی دوره شکل‌گیری شخصیت افراد است و فرد در این دوره مهم‌ترین مقدمات را برای زندگی موفق بدست می‌آید و اگر فرد دوران کودکی خود را در فضای مناسب رشد کند در نوجوانی امکان تربیت او بیشتر خواهد بود. در مکاتب اسلامی و روانشناسی توصیه‌های بسیار فرواران در مورد کودکان یافت می‌شود و اهمیت قابل توجهی به این قشر داده شده است. (معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۹۰، ص ۷۵) بلوغ زودرس جنسی نکته دیگر این که از بررسی‌های انجام شده در علوم تجربی و منابع اسلامی به دست می‌آید که بلوغ جنسی در کودک و نوجوان از یک سیر طبیعی بیرون می‌کند و در هر دوره‌ای دارای تظاهرات خاصی است. و هر گونه عدم توجه و مراقبت و همچنین محیط نامناسب موجب زودرس بلوغ فرد شده. بلوغ زودرس به ظاهر شدن زودهنگام علام بلوغ جسمی و جسمانی گفته می‌شود و مانند هر پدیده‌ی غیر طبیعی دیگر پیامدهای در پی خواهد داشت. (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۷۴) در واقع بلوغ زودرس به جنین نارس می‌ماند که اگر قبل از تکمیل ۹ ماه در شکم مادر به دنیا بیاید چه عواقبی خواهد داشت؟ امروزه بلوغ زودرس از بلایای اجتماعی قرن هم در غرب و هم در کشورهای غربی است. (ناطق، ۱۳۹۲، ص ۱۷۱)

۲. بلوغ

پیش از پرداختن به مباحث اصلی اول باید دانست بلوغ از منظر اسلام و روانشناسان چگونه است. سپس با انواع بلوغ در این دو عرصه آشنا شد.

۱.۲. بلوغ از دیدگاه اسلام

بلوغ خود یک فرآیند است فرآیندی که فرد طی مراحل از جنبه‌های گوناگون بالغ می‌شود که در شریعت اسلامی بلوغ در فرهنگ معارف و معاریف در لغت و اصطلاح معنی شده است. برای آن نشانه‌های است که بعداً به آن بلوغ در مفهوم لغوی خود به معنای «رسیدن به مکانی» یا «نزدیک به رسیدن» می‌باشد بلوغ در مفهوم اصطلاحی به سن قانونی رسیدن را گویند و آن سنی است که فرد در آن به مرحله تکلیف و پذیرفتن مسئولیت‌ها و مطالبه حقوق خویش می‌رسد. به تعبیری دیگری بلوغ، سن رسیدن به حد رشد گفته می‌شود کودک به بلوغ رسیده، یعنی محتلم شد و به احساس جنسی رسید. (ثابت. ۱۳۹۰، ص ۶۵) فقها می‌گویند: آدمی نیز هم زمان با فعال شدن غریزه جنسی و قرارگرفتن در مرحله تحریک عواطف در برابر جنس مخالف، به مرحله بلوغ پا می‌گذارد. با این وصف بلوغ، کمال طبیعی انسان است که به مقتضای آن نسل او پایدار می‌شود. (علاسوند، ۱۳۹۶، ص ۱۶۱)

۲.۲. بلوغ از دیدگاه روانشناسان

از دیدگاه روان شناسان بلوغ پدیده‌ای است چند بعدی و مقوله‌ای زیستی، روانی، اجتماعی، فرهنگی و تاریخی است. (لطف آبادی، ۱۳۹۵، ص ۵۹) و یا به عبارتی دیگر بلوغ دوره یا سنی است که در آن فرد به رشد جنسی می‌رسد و می‌تواند بچه‌دار شود در این دوره، افزون بر تغییرهای فیزیکی، تغییرهای روان شناختی و اجتماعی نیز برای افراد رخ می‌دهد. (علاسوند، ۱۳۹۶، ص ۱۶۱)

۳.۲. انواع بلوغ

بلوغ مقوله‌ای است چند بعدی و آن را می‌توان به این شکل تقسیم کرد.

الف) بلوغ در عرصه واقعیت‌ها (از نظر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، زندگی، ...)

ب) بلوغ شرعی

ج) بلوغ جسمی (قائمی، ۱۳۸۰، ص ۶)

الف) بلوغ در عرصه واقعیت‌ها

هنگامیکه فرد از حیث تأمین معاش و اداره امور اقتصادی زندگی مستقل بوده و بتواند اموال خود را حفظ کند و متکی به خود باشد و به بلوغ اقتصادی رسیده است و هم چنین هر فرد اگر به آگاهی و شناخت کامل نسبت به مسایل اجتماعی و مناسبات آن را داشته باشد و از نظر سیاسی و فرهنگی نیز خود را به سطح متعادل و مورد نیاز نزدیک کند تا امکان بهره‌گیری

از زندگی به بلوغ اجتماعی خوب و مناسب را داشته باشد به بلوغ اجتماعی سیاسی و فرهنگی رسیده است: نکته مهمی که باید به آن توجه کرد این است که در جوامع با کم شدن فاصله بین بلوغ جنسی با سن بلوغ اقتصادی که برای تشکیل خانواده و ازدواج لازم و ضروری داشته شده است، مشکلات زیادی را برای جوانان به وجود می‌آورد توجه به این نکته باید در رأس توجهات مسئولان والدین قرار بگیرد و تلاش نماید که اولاً با رعایت شئون و موازین اسلامی و دقت در امور فرزندان، از پایین آمدن سن بلوغ جنسی جلوگیری کنند ثانیاً با تغییر در دیدگاه‌ها، رسوم و عادات نادرست شرایط ازدواج سالم و موفق را برای آنان فراهم نمایند.)
سلیمانی فر، ۱۳۸۸، ص ۳۲)

ب) بلوغ شرعی

بلوغ شرعی یا رسیدن به سن تکلیف، یعنی آغاز مرحله‌ی جدیدی از زندگی که باید در آن انسان، مودب به آداب‌ی گردد و شرایط و مقرراتی را رعایت کنند. پسران با یکی از علائم زیر به بلوغ تکلیفی می‌رسند (همان، ص ۳۳) الف) احتلام ب) رویش موی زیر و خشن برعانه ج) ورود به شانزدهمین سال زندگی و دختران نیز با پایان یافتن نهمین سال زندگی به بلوغ تکلیفی می‌رسند. بلوغ تکلیفی گذشته از آن که حاکی از رشد شناختی و عاطفی در حد خاصی است، جنبه حقوقی نیز دارد. در این زمان دختران و پسران مسئولیت جدی‌تری نسبت به دستورات عبادی، اقتصادی و حقوقی الهی پیدا می‌کنند نسبت به اطاعت از آن‌ها مسئول و مکلف می‌شوند. (طباطبایی، ۱۳۷۷، ج ۴، ص ۱۷۳)

ج) بلوغ جسمی

از فراوان‌ترین موارد کاربرد واژه بلوغ بعد جسمی است و حتی در مواردی که بلوغ بدون قید مشخص و به صورت کلی به کار می‌رود باز مقصود جنبه‌ی جسمی بلوغ است. مراد از آن این است که اعضاء و اندام‌های بدن به اوج رشد خود برسند و فرد قیافه‌ی کودکی خود را از دست بدهد بلوغ جنسی هم زیرمجموعه‌ی بلوغ جسمی است فرد در این مرحله قادر به ایفای نقش جنس خواهد بود، به سبب شروع فعالیت‌های هورمونی در بدن به صفات ثانویه جنسی در فرد بارز گردیده و تغییرات جسمانی و جنسی به حد رشد و کمال خود می‌رسد.

۳. بلوغ جنسی

حال لازم است با شناخت انواع بلوغ با بلوغ جنسی از دیدگاه اسلام و روانشناسان آشنا شد.

۱.۳. بلوغ جنسی از دیدگاه اسلام

واژه بلوغ جنسی در مدارک و منابع اسلامی، نشانگر نقطه‌ی عطفی در سیر صعودی رشد انسان است و وجه مشترک آن چه در منابع اسلامی آمد، این است که فرد از زمره کودکان خارج شده و در ردیف بزرگسالان قرار می‌گیرد. در آیات و روایات موارد متعددی یافت می‌شود که ناظر به رشد جنسی است و در آن‌ها به مطالبی اشاره شده که رشد جنسی انسان از آن فهمیده می‌شود. ای کسانی که ایمان آوردید، کسانی که با عهد و قسم مالک آن‌ها شدید و کسانی که هنوز به سن حلم (بلوغ) نرسیده‌اید، باید سه دفعه در شبانه روز هنگام ورود به اتاق شما از شما اجازه بگیرند.^۱ مراد از حلم در آیه رسیدن به بلوغ جنسی و انزال است. آیه بعد از آیه‌ی فوق می‌فرماید: زمانی که فرزندان‌تان به بلوغ رسیدند، باید اجازه بگیرند، همانگونه که کسانی که قبل از آن‌ها بودند اجازه گرفته‌اند.^۲

علامه طباطبایی در تفسیرالمیزان می‌گویند، مراد از افرادی که به حلم رسیده‌اند مردان و زنان آزاد بالغ است. (طباطبایی، ۱۳۷۷: ج ۱۵ ص ۱۶۴) آیه‌ی دیگری که جواز تصرف یتیم در مال خود را مشروط به و زمانی که یتیمان به نکاح و بلوغ جنسی رسیدند آنان را بیازماید اگر در آن‌ها رشد را یافتند، اموالشان را به آن‌ها برگردانید.^۳ ابن عربی در «احکام قرآن» ذیل این آیه می‌گوید: «وقتی که به نکاح رسیدند یعنی وقتی که قدرت بروطی و عمل جنسیت پیدا کردند و این در پسران به وسیله‌ی محتلم شدن است و اگر احتلام نبود ملاک سن است. (مهریزی، ۱۳۷۶، ص ۳۷) مرحوم طبرسی در دو مجمع‌البیان» در تفسیر آیه مذکور گویند. یعنی تا برسند به حدی که در آن حد بتوانند تا در بر واقعه و رابطه جنسی باشند و انزال نمایند. (همان، ص ۴۵) در کلام ابن عربی و طبرسی از پسران نام برده شده است ولی از آیات سابق الذکر و روایاتی که در زمینه بلوغ دختران وارد شده است، بر می‌آید که حیض و قاعدگی نیز برای

۱ - نور ۵۸: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَ تَأْذِنُكُمُ الَّذِينَ آمَنُوا وَإِيمَانُكُمْ وَآلَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

۲ - نور ۵۹: وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمْ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

۳ - نساء ۶: وَأَبْتَلُوا الْيَتَامَى حَتَّى إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

دختران می‌تواند نشانه‌ای از بلوغ به حساب آید. از این رو از آیات و روایات استفاده می‌شود که انسان در مسیر رشد جسمی، به رشد جنسی نیز نایل شود، و آن و پایان کودکی است. (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۶۸)

۲.۳. بلوغ جنسی از دیدگاه روانشناسان

برخی از روانشناسان بلوغ جنسی را چنین تعریف کرده‌اند: نقطه‌ی زمانی پیدایش غریزه جنسی را در کودک، شروع بلوغ می‌گویند این دوره منشاء تغییرات زیادی در وجود شخص می‌باشد بلوغ موجب می‌شود که شخص به گونه‌ای متفاوت، احساس نماید و نگاهش نسبت به جهان تغییر می‌کند برخورد او نسبت به دیگران و خودش عوض می‌شود. (مه‌ریزی، ۱۳۷۶، ص ۲۳) در این که تظاهرات و رفتارهای جنسی فرد از چه زمانی شروع می‌شود می‌توان گفت آن گاه که انسان در اثر تحولات جسمی که بر او غالب شده و باعث تسریع در جهت‌گیری جنسی او شده غریزه جنسی در او بیدار شده و به بلوغ جنسی رسیده است بروز صفات ثانویه جنسیت مهم‌ترین نشانه‌ی بلوغ جنسی است و همین نشانه‌ی رسیدن فرد به سن کامل تکلیف شرعی در دختر و پسر است. (هاشمی، ۱۳۷۴، ج ۲، ص ۱۵۸) در این مرحله تمایلات جنسیت نیز بارز می‌گردد یعنی میل به رابطه‌ی جنسی در او شکل می‌گیرد این دگرگونی در اوایل نوجوانی رخ می‌دهد و نوجوانی که تا چیزی پیش از میل جنسی خالی بود. از این به بعد با دریافت درک حسی مربوط به امور جنسی چه ادراک خیالی باشد چه حسی. درک حسی به هر نوعی باشد موجب تحریک غریزه جنسی می‌گردد. (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۶۶) برخی دیگر از روانشناسان در رابطه با بلوغ جنسی گفته‌اند: بلوغ با ازدیاد هورمون‌ها و تظاهرات آن آغاز می‌شود. ظهور بلوغ جنسی نقش مهمی در زندگی نوجوانان ایفا می‌کند. دگرگونی‌های فیزیولوژیکی و بیوشیمیایی وضعیت جدید و بارزی در نوجوانان به وجود می‌آورد. بلوغ جنسی غالباً با رشد سریع قد و وزن همراه بوده و از لحاظ شدت، مدت و سن شروع از نوجوانی به نوجوانی دیگر فرق دارد. در سنی که بلوغ جنسی نوجوانان آغاز می‌شود تفاوت‌های فردی مشخصی در آنها وجود دارد. با این که در توالی رشد نوجوانان تفاوت‌های فردی موجود است ولی در رشد جسمانی دوران بلوغ پیشرفت منظمی دیده می‌شود. هنجار بلوغ جنسی در الگو پسران ۱۱ تا ۱۵ سالگی و در دختران میان ۹ تا ۱۴ سالگی است. (نجاتی، ۱۳۹۰، ص ۲۱۱)

۴. علائم بلوغ جنسی

در روایات به نکاتی بر می‌خوریم که ناظر به رشد جنسی انسان است و نشانه‌های از بلوغ جنسی را مورد توجه قرار داده که به بعضی از آنها توجه می‌کنیم.

الف) سن

روایاتی ناظر به سن بلوغ جنسی در پسر و دختر هستند مانند این روایات:

- ۱- امام صادق (ع): حد بالغ شدن دختر ۹ سالگی است. (مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۶۲)
- ۲- از همان امام (ع): زمانی که پسر بچه به قوت خودش، سیزده سالگی رسید و داخل چهارده سالگی شد آن چه بر احتلام شونده‌گان واجب است، بر وی نیز واجب می‌شود ... و هر آنچه بر آنان جایز بود، بر او هم واجب است. (مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۶۲)

ب) رویش مو

روایاتی به جنبه‌های زیستی انسان نظر دارد، در این احادیث عوارض را که هنگام بلوغ جنسی بر جسم عارض می‌شود (مانند رویش مو و گرد شدن سینه) متذکر شده است؛ (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۶۹) مانند این روایت که حمزه پسر حمران گوید: از امام باقر (ع) سوال کردم چه زمانی حدود کامل بر پسر اقامه می‌شود و به آن مواخزه می‌گردد حضرت فرمود: وقتی از یتیمی خارج شود. سوال کردم آیا حدی برای آن هست که با آن شناخته شود فرمود محتلم می‌شود و به پانزده سالگی برسد و یا شعور و ادراک پیدا کند یا قبل از آن موی (برزهار) او برآید.

ج) گرد شدن سینه

امام صادق (ع) می‌فرماید پسر قدرت بارور سازی ندارد تا آن‌گاه که سینه‌هایش گرد شود و غدد زیر بغل او شروع به فعالیت کند. (کلینی، فروع کافی، ج ۶، ص ۴۶) در این روایت گرد شدن سینه نشانه قدرت بر تولید مثل و بارورسازی معرفی شده؛ ولی از آن جا که توان بر تولید مثل متأخر از رشد جنسی است می‌توان آن را نشانه‌ای از بلوغ و رشد جنسی به حساب آورد.

که این گرد شدن سینه نشانه بلوغ و آمادگی پسر برای تولید مثل باشد از جمله نشانه‌های است که در تحقیقات علوم جدید هنوز به آن اشاره‌ای نکرده‌اند از این رو جا دارد که در حد یک فرضیه به آزمایش گذاشته شود، به امید که باب تازه‌ای در علوم زیستی و روانشناسی باز شود. (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۷۰)

د) احتلام در پسران و شروع قاعدگی در دختران

پسران با احتلام و دختران با شروع قاعدگی به مرحله جدیدی از رشد جنسی قدم می‌گذارند. این بلوغ با ترشح غدد جنسی و ظهور ویژگی‌های ثانوی جنسی از قبیل رویش موهای زاید و فعالیت غدد عرق زیر بغل و برخی آثار اختصاصی دو جنس مشخص می‌شود. (همان، ص ۷۱)

نوجوانان از نظر سنی مانند هم به بلوغ جنسی نمی‌رسند بلکه با هم اختلاف دارند و این اختلاف به عوامل مختلفی مانند شرایط آب و هوای محل زندگی فرد، وضعیت جسمانی او و در مواردی به عوامل فرهنگی و رسانه‌های صوتی، تصویری، مطبوعات، کتب و مجلات، نوع تربیت خانواده‌ها و غیره که می‌توانند موجب بلوغ زودرس شوند بستگی دارد. در برخی نوجوانان عمل غدد جنسی در اثر عوامل وراثتی یا تغذیه و اوضاع طبیعی به ویژه عوامل اجتماعی و روانی دچار اختلال می‌شود و یا زودتر از موعد طبیعی شروع می‌گردد. پدیده بلوغ زودرس و دیر رس را به وجود می‌آید برخی گفته‌اند اختلاط و عدم اختلاط جنسی پسر و دختر در محیط مدرسه و جامعه زندگی بی‌دغدغه و یا شلوغ و فاقد امکانات رفاهی در تأخیر و تقدیم بلوغ جنسی موثر است. (هاشمی، ۱۳۷۴، ج ۲، ص ۱۵۸) از سوی دیگر همه نوجوانان در پیدایش نشانه‌های بلوغ مانند هم نیستند به این صورت «پسری که جهش نمودی زودرس دارد. به احتمال زیاد رشد موهای زائد زهاری و سایر خصوصیات او هم زودتر از دیگران خواهد بود و دختری که رشد پستان در او زودتر شروع شود به احتمال زیاد قاعدگی‌اش هم زودتر از دیگران خواهد شد. (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۷۲) بلوغ جنسی در زندگی افراد نقش مهمی ایفا می‌کند به گونه‌ای که برخی مانند ژان ژاک روسو، این دوره از زندگی انسان را ولادت دوم نامیده است. واژه حدائث و احداث که در منابع اسلامی به نوجوان و جوان اطلاق شده حاکی از این امر است، تحول بلوغ بسیاری از موانع مسیر ترقی از جمله ناتوانی جسمانی و عقلانی را ترمیم می‌کند و در نوجوان شجاعت فکری و روحیه مقاومت در برابر مشکلات پدید می‌آورد و در یک کلام، بلوغ آمادگی تمام برای وصول به کمال است. در حقیقت تأثیر بلوغ جنسی بر روح مجدد هم موثر می‌شود و آثار گسترده روانی پدید می‌آورد؛ بدون اینکه به آن ماهیت جنسی بدهد. (همان، ص ۷۳) استار لینگ می‌گوید: سلول‌های تناسلی به هنگام بلوغ نه تنها تخم و نطفه تولید می‌کنند. بلکه هورمون‌های نیز می‌سازند که داخل خون می‌شود و موجب تغییرات جسمی و روانی می‌گردد. در این سن نه تنها جسم نیروی تازه‌ای می‌گیرد بلکه روح و اطلاق هم بر هزاران نوع متأثر می‌شود. (هاشمی، ۱۳۷۴، ص ۱۷۰)

۵. عوامل بلوغ زودرس

- رفتارهای انسان از جمله رفتار جنسی او تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد و فرقی نمی‌کند که این رفتارهای جنسی مثبت باشد یا منفی و به دنبال آن انحرافات جنسی هم منشأهای دارند. بلوغ زودرس مانند هر اختلال و انحرافی علت و عوامل گوناگونی دارد در طبقه‌بندی عوامل بلوغ زودرس می‌توان عوامل فردی و خانوادگی و اجتماعی را مدنظر قرارداد که عوامل فردی در واقع عوامل آماده کننده یا مُعد هستند عوامل ایجاد کننده یا موجب نامیده می‌شود که در بروز انحرافات از جمله بلوغ زودرس جنسی نقش تأیین کننده و قاطع دارد. (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۱۵۶)

۱.۵. عوامل فردی

به طور کلی زودرسی بلوغ معمولاً در کسانی به وجود می‌آید که از نظر جثه و رشد اعضای بدن مخصوصاً اعضای تناسلی و قد از هم سن و سال خود جلوتر می‌باشند مهمترین عوامل فردی موثر زودرسی بلوغ را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد.

۱.۱. از سن شش سالگی به بعد زودرسی و دیررسی مشخص می‌شود به صورتی که همیشه یک نوع ضریب هم بستگی بین سرعت رشد و سن تکلیف وجود دارد.

۱.۲. کمی و زیادی ترشحات غدد و هورمون‌های که موجب زودرسی و دیررسی بلوغ می‌شود.

۱.۳. اختلال غدد فوق کلیوی، تومور تخمدان و تومورهای مغزی همگی موجب زودرسی بلوغ در کودکان می‌شود.

۱.۴. دخترانی که دارای قد بلند و کمی چاق هستند زودرس بالغ می‌شوند. برخی مطالعات نشان می‌دهد که بین چاقی دختران کوچک و افزایش خطر ابتلا به بلوغ زودرس ارتباط‌هایی وجود دارد البته در پسران این رابطه وجود ندارد.

۱.۵. نژاد را نیز برخی از جامعه‌شناسان و روانشناسان عامل موثری در زودرسی و دیررسی بلوغ می‌دانند. محققان دلیل این امر را نمی‌دانند اما به نظر می‌رسد به طور متوسط دختران افریقایی، امریکایی حدود یک سال زودتر از دختران سفید پوست دچار بلوغ می‌شوند که بلوغ در دختران کمتر از ۶ سالگی افریقایی و امریکایی بلوغ زودرس در نظر گرفته می‌شود.

۱.۶. جنسیت: دختران ۱۰ برابر بیشتر از پسران احتمال دارد دچار بلوغ زودرس شوند

۱.۷. ژنتیک: گاهی اوقات بلوغ زودرس می‌تواند در نتیجه جهش‌های ژنتیکی باشد که باعث ترشح هورمون‌های جنسی می‌شود. در اکثر مواقع کودکانی که به این علت دچار بلوغ زودرس می‌شوند والدین یا خواهر یا برادرشان نیز به این اختلال دچار می‌شوند.

۱.۸. کودکان که خیال پردازی جنسی دارند رابطه‌ی جنسی را در ذهن خود ترسیم می‌کنند و از این رو به لذت جنسی کاذب می‌رسند. (نجاتی، ۱۳۹۰، ص ۲۱۷)

۲.۵. عوامل خانوادگی

در فرهنگ دینی و خانواده و خانه هسته‌ی مرکزی اجتماع و مهمترین پایگاه تربیت و از مهمترین نهادهای انسان‌سازی به شمار می‌رود: نقش خانواده در صالح‌سازی، سالم‌سازی و همچنین عکس آن نقش انحصاری و بی‌بدیل است. (نیلی پور، ۱۳۹۱، ص ۸۸) کودک از زمانی که به دنیا می‌آید تحت تأثیر رفتار والدین خود قرار دارد بلکه در برخی از مسائل قبل از تولد نیز از والدین تأثیر می‌پذیرد این رابطه به مرحله‌ی کودکی محدود نمی‌شود بلکه بعد از آن هم ادامه دارد. محیط خانواده نقش مهمی در شکل‌پذیری صحیح شخصیت کودک از جمله در زمینه جنسی را دارد. (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۹۲) به عبارتی دیگر مجموعه خانواده که اعم از والدین و برادران و خواهران است در رفتار یکدیگر تأثیر می‌گذارد در این میان والدین از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند و خیلی زیاد رفتار فرزندان را دگرگون می‌کنند یکی از وظائف و رسالت‌های یک خانواده موفق وجود سلامت و بهداشت جسمی و روحی و تأمین و تضمین آن برای اعضای خانواده می‌باشد. (همان، ص ۹۶) که عوامل گوناگونی می‌تواند این موفقیت و سلامت را به خطر بیندازد و در نهایت مشکلی مثل بلوغ جنسی را به بار آورد که در این جا برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم.

الف) نقش زن در مقام و جایگاه مادری

زن در این مقام حساسترین نقش را دارد چرا که آنان هستند که قهرمانان و چهره‌های درخشان تاریخ و همچنین افراد ناسالم و بزهکار را تربیت می‌کنند. (نیلی پور، ۱۳۹۱، ص ۴۲) همانطور که امام خمینی می‌فرماید: زن مربی جامعه است از دامن زن انسان‌ها پیدا می‌شود در مرحله‌ی اول مرد و زن صحیح از دامن زن است، مربی انسان‌ها زن است، سعادت و شقاوت کشورها بسته به وجود زن است. زن با تربیت خودش انسان درست می‌کند و با تربیت صحیح خودش کشور را آباد می‌کند مبدأ همه‌ی سعادت‌ها از دامن آن بلند می‌شود. زن مبدأ همه‌ی سعادت‌ها باید باشد. (ماجراف، ۱۳۸۵، ص ۱۰) مادری که می‌داند بینش‌های او در کودک اثر

می‌گذارد و بینش‌های خود را تعالی بیشتری می‌بخشد پس وظیفه مادر تنها این نیست که با وضو و نام خدا بچه را شیر دهد اینها عبادت‌های مطلوب ظاهریست ولی دین از ما می‌خواهد که مادر از اندیشه‌های خود مواظبت کند تا فرزندانی تربیت کند از هرگونه انحرافات اخلاقی و جنسی پاک باشد. به عنوان مثال یکی از مقاطع مهم افراد مقطع شیرخوارگی است که در آن مادر نقش مستقیم و اساسی را دارد در این مقطع شیردادن مهمترین عامل ارتباط نوزاد با مادر است شیر مادر علاوه بر نقش مهمی که در تغذیه و بهداشت جسمانی نوزاد عامل ایجاد و انتقال بعضی ویژگی‌ها به فرزند نیز می‌باشد به خاطر این سفارش‌های زیادی در مورد ویژگی زنی که بچه شیر می‌دهد. (معاونت پژوهشی، و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۹۰، ص ۷۴) وجود دارد که یکی از این ویژگی‌ها که زنان باید داشته باشند حیا است زیرا در طول تاریخ بی‌حیایی زنان به عنوان یک رذیله‌ی اخلاقی همواره مورد مذمت و نکوهش بوده که این بی‌حیایی زنان پیامدهای داشته که در بسیاری از موارد آسیب‌های حاصل از آن جبران‌ناپذیر بوده است از جمله فرزندی که دارای انحراف اخلاقی و یا اختلال‌های جنسی همچون بلوغ زودرس می‌باشد. (ماجراجو، ۱۳۸۵، ص ۲۱) اشتغال زنان هم بر فرزندان تأثیر دارد و گاهی خطرآفرین است چرا که ساعت‌های طولانی حضور مادر در بیرون از خانه و نتیجه ساعت‌های طولانی محرومیت کودک از مادر یا در منزل تنها است و یا در مهد کودک و یا مدارس به سر می‌برد بر فرزند تأثیر منفی می‌گذارد و قطعاً بر انحراف‌های اخلاقی و یا اختلال‌های جنسی همچون بلوغ زودرس تأثیر خواهد داشت. (علا سوند، ۱۳۹۶، ص ۳۹۸)

ب) نبود رفتار درست در خانه و خانواده

پدر و مادر عاقل و با تدبیر خود می‌توانند تشخیص دهند که چه کارهای برای کودکان سودمند است و چه کارهای مضر ولی به عنوان تذکر یادآور می‌شویم که دست مالی و نوازش و یا بوسیدن آلت جنسی بچه‌ها، دست به کفل و ران بچه‌ها مالیدن و نوازش‌های بیش از حد، نگاه کردن به عکس‌های زیبا و برهنه، شنیدن ترانه‌ها و داستان‌های محرک و عشقی، آرایش غلیظ مادر و خواهر در معرض دید کودکان پسر، نگاه کردن و دست مالیدن به عورات دیگران، تعریف از خوشگلی و زیبایی دیگران. نگاه کردن به بدن برهنه و ران‌های لخت دیگران، شوخی‌ها و معاشقه‌های پدر و مادر یا دیگران، دیدن یا شنیدن مناظر شهوت‌رانی و امور جنسی، (امینی، ۱۳۸۶، ص ۳۳۸) جنس و نوع لباس زیر کودک که نرم و لطیف باشد، بستر کودک اگر که بسیار نرم و لطیف باشد، اگر که کودک هنگام خوابیدن با لباس زیر بخوابد زیرا تحریک

کننده است، نوع لیف حمام اگر که لطیف باشد، به شکل دمر خوابیدن، بیداری در بستر هر یک از این امور و مانند این‌ها می‌تواند گزینه جنسی نابه‌هنگام تحریک و بیدار سازد و به فکر لذت جویی وادار کند. (رضوی رضوانی، ۱۳۹۶، ص ۴۴) در منابع دینی ما مسلمانان بسیار تأکید شده است که روابط زناشویی والدین باید دور از دیدگان هر بیننده‌ای انجام گیرد و به زن و شوهر به صورت مذکر سفارش شده که در روابط زناشویی خود بی‌قید و بند نباشند و آن‌جا که ممکن است کسی آنان را ببیند از دست زدن به عمل زناشویی بپرهیزند این که انسان فکر کند که کودک چون خود به مرحله بلوغ نرسیده نمی‌تواند معنای این روابط را بفهمد بسیار به خطا رفته است؛ بلکه قطعاً می‌توان گفت که یکی از علت‌های منع زناشویی در مقابل دیدگان کودکان همین نکته است که نباید ذهن جستوجوگر و فعال کودکان را که به دنبال افزایش معلومات خود می‌باشند به مسائلی جنسی آلوده کرد تا مبدا هنگام نزدیک شدن به بلوغ نسی و فهم و درک بیشتر امور جنسی به لغزش‌های حنسی گرفتار شوند این مسئله آنقدر اهمیت دارد تا جایی که سفارش شده است نوزاد یک روزه نیز نباید در اتاق خلوت پدر و مادر حضور داشته باشد زیرا بر ضمیر ناخودآگاه و حافظه او تأثیر می‌گذارد. (همان، ص ۳۲)

در اسلام برای تربیت صحیح فرزندان و رعایت آینده آنان دستورات ظریف و زیبایی داده شده است که قطعاً حکمت و فلسفه‌ای دارد، که عدم رعایت آن دستوران به زبان و جبران ناپذیر خواهد بود پیغمبر مکرم اسلام (ص): پسر بچه با پسر بچه که مراد قبل از بلوغ است، پسر بچه با دختر بچه، دختر بچه با دختر وقتی به ده سالگی رسیدند جایشان را در یک رخت خواب قرار ندهید بلکه خوابگاهشان را جدا کنید. (ناطق، ۱۳۹۲، ص ۱۷۲)

ج) عدم توجه خانواده به معنویت و تربیت دینی فرزندان

یکی از ناهنجاری‌های این عصر کم توجهی والدین به امور معنوی و دینی فرزندان و مانع تراشی آنان برای آشنایی علمی و گرایش‌های دینی می‌باشد که در این باره روایتی از حضرت رسول اکرم است که می‌فرمایند: هلاکت انسان به دست و پدر و مادرش تحقق می‌یابد، اگر پدر و مادر نداشته باشد به دست همسر و فرزندان و اگر همسر و فرزندی نداشته باشد به دست خویشان و همسایگان‌اش. روایت شده روزی رسول خدا (ص) به برخی از کودکان نظری کرد و فرمود: وای بر فرزندان آخرالزمان از روش پدرانشان؛ عرض شد یا رسول الله از پدران مشرک آن‌ها؟ فرمودند از پدران مسلمانان که چیزی از فرائض دینی را به آن‌ها یاد نمی‌دهند و اگر فرزندان خود از پی‌فراگیری برون‌د معشان می‌کنند و تنها از این خشنودند که آن‌ها

درآمد مالی داشته باشند هر چند ناچیز باشد، سپس فرمود: من از این پدران بیزارم و آنان نیز از من بیزارند. (نیلی پور، ۱۳۹۱، ص ۱۸۴)

(د) نقصان محبت

بسیاری از انحرافات و ناتوانی‌های جنسی و همچنین اختلال‌های جنسی همچون بلوغ زودرس ناشی از احتیاج عصبی به محبت است و منشأ احتیاج عصبی به محبت نیز اضطراب اساسی است. (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۱۵۷)

۳.۵. عوامل اجتماعی

انسان موجودی است اجتماعی و قطعاً زندگی او تحت تأثیر جامعه می‌باشد به این معنا که سبک زندگی افراد به جامعه بستگی دارد و جدای از آن نیست در بسیاری از موارد عوامل اجتماعی منشأ و ریشه فسادهای اخلاقی و انحرافات جنسی بوده است که در اینجا به برخی از این عوامل که در بلوغ زودرس تأثیرگذار است می‌پردازیم.

الف) پیدایش تهاجم فرهنگی در کشورها

تهاجم فرهنگی که موجب بی‌حیایی و انحرافات اختلال‌های جنسی می‌شود خود دارای عوامل درونی است که شامل غفلت از میراث فرهنگی خودی، خود باختگی فرهنگی، بی‌تربیتی سردمداران حکومتی و عدم شناخت درست از اسلام و بی‌توجهی در عمل به آن و همچنین عوامل بیرونی که شامل تبلیغ علیه تعالیم اسلام، برتری نژادی، رشد صنعتی و تکنولوژی می‌باشد. تهاجم فرهنگی دارای دو مرحله است: ۱- تخلیه فرهنگ خودی در قانون طبیعت ۲- تثبیت فرهنگ بیگانه که بعد از طی این دو مرحله اهداف دشمن در جامعه نمود پیدا می‌کند از جمله: ۱- ویرانی فرهنگ یک جامعه ۲- دسترسی به اغراض سیاسی و اقتصادی ۳- جهانی کردن فرهنگ غربی و آمریکایی ۴- اسلام زدایی در جوامع مسلمین ۵- فروپاشی کانون خانواده و تزلزل اجتماعی

۶ رسوخ به جوامع مختلف با ابزارهای همچون اینترنت و ماهواره اهداف با شیوه‌های مختلفی محقق می‌شود از جمله ایجاد تفسیر و شبهه در باورها و اعتقادات محکوم نمودن اسلام به تضييع حقوق افراد استفاده از موسیقی ایجاد فساد و فحشا. (معاونت فرهنگی تبلیغی حوزه‌های علمیه خواهران، ۱۳۹۶، ج ۳ ص ۱۹۹)

ب) فقها و امرا

بدون شک قدرت و هیئت حاکم در جامعه اثر چشمگیری بر فرهنگ آن جامعه دارد اگر حاکمان آنان مقید و مطیع ارزش‌های بومی و دینی جامعه خود باشند به دوام و گسترش فرهنگ خودی کمک می‌کنند و اگر فاسد و بی‌لیاقت باشند صدمات جبران‌ناپذیری بر فرهنگ و ذخایر مادی و معنوی جامعه وارد می‌کنند به همین دلیل مهاجم یعنی بی‌حیایی انحراف‌ها و اختلال‌های جنسی از طریق حکام وابسته و فاسد سریع‌تر می‌تواند به فسخ فرهنگ بومی و جایگزین فرهنگ مورد نظر دست یابد در جامعه ما دو دسته‌اند که فضا ساز هستند اگر اینها اصلاح شوند جامعه روی صلاح خواهد دید در این زمینه روایتی از پیامبر اکرم صلی الله است چه فرموده‌اند: دو گروه از امت من هستند که اگر صالح و شایسته باشند جامعه و امت من هم رو به صلاح می‌رود اگر این دو گروه فاسد باشند جامعه هم رو به فساد می‌رود از پیامبر سوال کردند که این دو گروه و دو صنف که می‌فرمایید چه کسانی هستند دسته اول فقها یعنی علما و دانشمندانی که معارف و احکام شرعی را می‌دانند و دسته دوم هم امرا یعنی کسانی که زمام امور اجرایی را در دست دارند هستند. (همان، ص ۲۰۰) البته عالم دینی هر چه کار فرهنگی کند تا توسط امرا و مسئولین اجرا نشود هیچ اثری ندارد و جامعه اصلاح نمی‌شود در واقع اینها باید هماهنگ با هم جلو پیش بروند و این طور نیست که فقها و امرا از یکدیگر جدا باشند باید موازی هم کار کنند کار فرهنگی و اجرایی اگر دوشادوش یکدیگر پیش نروند بی‌فایده است هرچه فقها کار فرهنگی کنند و امرا عمل نکنند فایده‌ای ندارد یکی از دلایلی که باعث شده است و امرا در انحراف‌های اخلاقی و جنسی کودکان و نوجوانان نقش داشته باشند این است که این دو گروه سنی و مسائل مربوط به آنها به عنوان یک پدیده اجتماعی در دستور کار قرار نگرفته است بنابراین به شیوه یک مسئله اجتماعی برای آن سیاست‌گذاری نشده است. (طاهری، ۱۳۸۱، ص ۸۹)

ج) دوستان

کودکان رفتارهای خوب و بد را از دوستان فرا می‌گیرند به عبارتی گروه همسال تأثیر زیادی بر رفتار و نگرش‌های کودک و نوجوان می‌گذارد و از جمله‌الگوی بسیار تأثیرگذار از رشد نقش جنسی برای کودک است کودک از گروه یاد می‌گیرد که چگونه رفتار مناسب جنسی داشته باشد و اگر دوستان ناباب باشند پیامدهای منفی همچون بلوغ زودرس را پدید می‌آورد دوست به حدی اهمیت دارد که در این رابطه گفته شده است مهمترین منبع اطلاعات در

امور جنسی در درجه اول دوستان و در درجه دوم کتاب است پدر و مادر نقش ناچیزی دارند. (ثابت، تربیت جنسی در اسلام، ص ۱۰۸) در باب دوست امام حسن عسگری (ع) فرمودند: دوست نادان و منحرف باعث زحمت است. (ناطق، ۱۳۹۲، ص ۱۱۶)

(د) رسانه

علت اصلی فساد و انحراف در جوامع غیر اسلامی این است که فرزندان در سنین پایین مناظر ناپسند می بینند و بسیار زودتر از بروز صفات جنسی به مسائل جنسی آگاهی دارند و مورد تحریک واقع می شوند که این همان بلوغ زودرس جنسی است. طراحان فیلمسازان و فرهنگ سازان بازیکنان و هنرپیشگان سینما و تئاتر چه در جهت مثبت و چه در جهت منفی در انحراف از عفاف نقش مهمی دارند. (رضوی رضوانی، ۱۳۹۶، ص ۲۴ ۲۸)

(و) مدرسه

مدرسه محیطی است که می تواند از ابعاد گوناگون شخصیت فرد را تحت تاثیر خود قرار دهد مواد آموزشی مربیان هم کلاسی ها و غیره عوامل مختلفی هستند که در این زمینه نقش ایفا می کنند از این رو مدرسه نقش مهمی در تربیت جنسی کودک نوجوان و جوان به عهده دارد و شایسته است که این نقش را به خوبی ایفا کند. (ثابت، ۱۳۹۰، ص ۱۰۱) و از آنجا که مدرسه و کارکنان عامل مهم اجتماعی کردن کودک و نوجوان هستند کارکرد آنان فقط انتقال دانشی به کودکان و نوجوانان و تربیت آنان نیست بلکه وظیفه مهم دیگرشان این است که فرآیندی را که والدین در خانواده برای تربیت فرزندان خود آغاز کرده اند ادامه دهند و به انجام برسانند و هماهنگ و همسو با خانواده ارزش ها و الگوهای رفتاری مورد نظر فرهنگ جامعه را به آنان منتقل کنند. دانش آموزان در سطوح مختلف، ارزشها و مبانی اخلاقی را در مدرسه فرا گرفته بنابراین در اثر رفتارهای اشتباه آنها ممکن است اختلال ای همچون بلوغ زودرس پیش بیاید. (همان، ص ۱۰۲) به عنوان مثال اختلاط پسر و دختر در آموزشگاه ها چرا که از هفت سالگی گزینه جنسی در کودکان ایجاد می شود از این رو باید توجه و مراقبت بیشتری نسبت به این امر بشود. (رضوی رضوانی، ۱۳۹۶، ص ۲۹ و ۳۱)

نتیجه گیری

از مطالب مطرح شده در این پژوهش این نتیجه به دست می‌آید که انسان از کودکی از نظر جنسی تحت تاثیر قرار می‌گیرد و یکی از موارد پیش روی او به عنوان یک اختلال بلوغ زودرس است و با توجه به تاثیر آن بر زندگی و این که اسلام و روانشناسان نسبت به همچون موضوع‌هایی بی تفاوت نبودند این پژوهش برای پرداختن به این مسئله ابتدا معنای بلوغ، بلوغ جنسی کودکان، بلوغ زودرس جنسی که ظاهر شدن زودهنگام علائم بلوغ جنسی است را مد نظر داشته است و در مرحله بعدی و عوامل آن اشاره کرده است از جمله عوامل فردی ویژگی‌های فردی کودک از جمله ژنتیک و چاقی و موارد دیگر مورد بررسی قرار گرفته است. عوامل خانوادگی که در آن به نقش زن در مقام مادری، نبود رفتار درست در خانه و خانواده، عدم توجه خانواده به معنویت و تربیت دینی فرزندان و نقصان محبت اشاره شده است و عوامل اجتماعی که در آن پیدایش تهاجم فرهنگی در کشورها، فقها و امرا دوستان رسانه و مدارس مورد بررسی قرار گرفته‌اند. از این رو منابع اسلامی و مکاتب روانشناسی در این مورد تدبیری اتخاذ کرده‌اند که آن مراقبت‌های ضروری و پالایش محیط از هرگونه عوامل تحریک کننده بلوغ زودرس است همانطور که گفته شد این پژوهش درصدد شناخت بلوغ زودرس جنسی کودکان و عوامل مربوط به آن بوده و در آن به پیامدها و درمان آن اشاره شده است و باید آن‌ها هم مورد تحقیق و بررسی قرار گیرد چرا که فقط شناخت بلوغ زودرس و عوامل آن کافی نیست و می‌توان در مقاله‌های دیگر بررسی‌ها در رابطه با پیامدهای آن و همچنین درمان آن انجام داد.

منابع

قرآن کریم

- ۱- امینی، ابراهیم، **آیین تربیت**، تهران، انتشارات اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۸۶ هـ.ش.
- ۲- ثابت، حافظ، **تربیت جنسی در اسلام**، قم، انتشارات: موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی(ره) چاپ پنجم، ۱۳۹۰ هـ.ش.
- ۳- رضوی رضوانی، مهشید، **رضا در رابطه جنسی**، تهران، انتشارات پیام مهرباب، چاپ دوم، ۱۳۹۶ هـ.ش.
- ۴- سالاری فر، محمدرضا، **درآمدی بر نظام خانواده در اسلام**، قم، انتشارات هاجر، چاپ یازدهم، ۱۳۹۲ هـ.ش.
- ۵- سلیمانی فر، ثریا، **بررسی شخصیت جوان از دیدگاه قرآن**، حدیث و علم روانشناسی، تهران، انتشارات فرهنگ مکتوب، چاپ چهارم، ۱۳۸۸ هـ.ش.
- ۶- شرفی، محمدرضا، **دنیای نوجوان**، بی جا، انتشارات تربیت، چاپ سوم، ۱۳۷۶ هـ.ش.
- ۷- طاهری، حبیب اله، **سیری در مسائل خانواده**، تهران، انتشارات: شرکت چاپ و نشر بین الملل، چاپ اول، ۱۳۸۱ ش.
- ۸- طباطبایی، محمدحسین، **المیزان فی تفسیرالقرآن**، (ترجمه محمدباقر موسوی همدانی)، قم، انتشارات اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۷۷ هـ.ش.
- ۹- علاسوند، فریبا، **زن در اسلام**، قم، انتشارات هاجر، چاپ پنجم، ۱۳۹۶ هـ.ش.
- ۱۰- قائمی، علی، **دنیای بلوغ**، تهران، انتشارات: سازمان ملی جوانان، چاپ اول، ۱۳۸۰ ش.
- ۱۱- لطف آبادی، حسین، **روان شناسی رشد ۲**، تهران، انتشارات فرهنگ و ارشاد، چاپ شانزدهم، ۱۳۹۵ ش.
- ۱۲- ماجراجو، محسن، **نیازها و حجاب دختران و زنان**، قم، انتشارات عطر یاس، چاپ اول، ۱۳۸۵ ش.
- ۱۳- معاونت پژوهشی و آموزشی، سازمان تبلیغات اسلامی، **شبستان اندیشه**، کتاب تبلیغ دین، تهران، انتشارات سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ چهارم، ۱۳۹۰ هـ.ش.
- ۱۴- معاونت فرهنگی و تبلیغی حوزه علمیه خاوران، **حیات طیبه ۸**، ج ۲، قم، انتشارات هاجر، چاپ اول، ۱۳۹۶ هـ.ش.

- ۱۵- مهرریزی، مهدی، **بلوغ دختران**، قم، انتشارات تبلیغات حوزه علیمه قم، چاپ سوم، ۱۳۷۶.
- ۱۶- ناطقی، محمدتقی، **مراحل تحکیم بنیان خانواده**، قم، انتشارات نسیم ابتکار، چاپ چهارم، ۱۳۹۲ هـ.ش.
- ۱۷- نجاتی، حسین، **روان شناسی رشد**، تهران، انتشارات بیکران، چاپ پنجم، ۱۳۹۰ ش.
- ۱۸- نیلی پور، مهدی، **خانواده و مهدویت**، اصفهان، انتشارات مرغ سلیمان، چاپ دوم، ۱۳۹۱ ش.
- ۱۹- هاشمی، زکاوندی، **مجتبی، تربیت شخصیت انسانی**، ج ۲، قم، تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۴ هـ.ش.